

NUTQ TEXNIKASINI ORGANISHDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARINI AHAMIYATI

*Akramova Gulzoda, Adilova Manila,
Narinbayeva Ulbosin, O‘lmasova Sarvinoz
University of Management and Future
Technologies, 3-kurs pedagogika yo‘nalishi talabalari
Fan: Pedagogik ritorika*

Annotatsiya: Mazkur maqolada nutq texnikasining mohiyati, uning jamiyatdagi o‘rni hamda uni o‘rganishda kompyuter texnologiyalarining ahamiyati keng yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy dasturiy vositalar, interaktiv platformalar va masofaviy ta‘lim tizimlarining nutqni rivojlantirishdagi roli tahlil qilingan. Maqolada kompyuter texnologiyalarining afzalliklari, ularning nutq madaniyatini shakllantirishdagi samaradorligi va istiqbollari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: Nutq texnikasi, kompyuter texnologiyalari, talaffuz, diktsiya, interaktiv dasturlar, masofaviy ta‘lim, nutq madaniyati, sun‘iy intellekt, kommunikatsiya.

Kirish

Hozirgi globallashuv jarayonida insonning nutq madaniyati va nutq texnikasi uning shaxsiy va kasbiy muvaffaqiyatida muhim omillardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Har qanday sohada faoliyat yuritayotgan mutaxassis uchun fikrni aniq, ravon va ta‘sirchan tarzda ifodalash qobiliyati zarur hisoblanadi. Shu sababli nutq texnikasini rivojlantirish masalasi ta‘lim tizimining muhim yo‘nalishlaridan biriga aylangan.

So‘nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta‘lim jarayoniga sezilarli o‘zgarishlar olib kirdi. Xususan, kompyuter texnologiyalari nutq texnikasini o‘rganishda samarali vosita sifatida keng qo‘llanilmoqda. An‘anaviy o‘qitish usullaridan farqli ravishda, zamonaviy texnologiyalar o‘quvchiga mustaqil ishlash, o‘z nutqini tahlil qilish va uni takomillashtirish imkonini beradi.

Nutq texnikasi tushunchasi va uning ahamiyati

Nutq texnikasi insonning nutq jarayonida ovoz, nafas, artikulyatsiya, talaffuz va ohangdan to‘g‘ri foydalanish ko‘nikmalarini o‘z ichiga oladi. Bu tushuncha nafaqat so‘zlarni to‘g‘ri talaffuz qilishni, balki nutqning ifodali, mazmunli va ta‘sirchan bo‘lishini ham ta‘minlaydi.

Nutq texnikasi rivojlangan shaxs o‘z fikrini aniq ifodalay oladi, auditoriya bilan samarali muloqot o‘rnatadi va tinglovchilar e‘tiborini jalb eta oladi. Ayniqsa,

o'qituvchilar, jurnalistlar, huquqshunoslar, siyosatchilar va xizmat ko'rsatish sohasida ishlovchilar uchun nutq texnikasi alohida ahamiyatga ega.

Shu bilan birga, nutq texnikasining rivojlanishi insonning umumiy madaniy darajasi va intellektual salohiyatini ham aks ettiradi. Nutq orqali inson o'z dunyoqarashini, bilimini va ijtimoiy faolligini namoyon etadi. Shuning uchun nutq texnikasini o'rganish va rivojlantirish har bir shaxs uchun muhim vazifa hisoblanadi.

Kompyuter texnologiyalarining nutq o'rganishdagi o'rni

Kompyuter texnologiyalari nutq texnikasini o'rganishda yangi bosqichni boshlab berdi. Ular o'quv jarayonini avtomatlashtirish, individuallashtirish va samaradorligini oshirish imkonini yaratadi. Zamonaviy kompyuter dasturlari yordamida foydalanuvchilar o'z nutqini yozib olish, uni qayta tinglash va tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmasini rivojlantiradi. Masalan, talaffuzdagi xatolar, noto'g'ri urg'ular yoki nutq tezligidagi kamchiliklar aniqlanib, ular ustida ishlash imkoniyati yaratiladi.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt asosida ishlovchi dasturlar nutqni avtomatik tahlil qilish, fonetik xatolarni aniqlash va foydalanuvchiga tavsiyalar berish imkoniyatiga ega. Bu esa nutqni o'rganish jarayonini yanada samarali va tezkor qiladi. Kompyuter texnologiyalari orqali yaratilgan multimediy vositalari — audio, video va animatsiyalar nutq texnikasini o'rganishni yanada tushunarli va qiziqarli qiladi. Bu esa ayniqsa yoshlar orasida o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

Interaktiv dasturlar va onlayn platformalarning roli

Hozirgi kunda nutq texnikasini rivojlantirishga qaratilgan ko'plab interaktiv dasturlar va onlayn platformalar mavjud. Ushbu platformalar foydalanuvchiga turli mashqlarni bajarish, o'z natijalarini kuzatish va rivojlanish dinamikasini baholash imkonini beradi.

Interaktiv dasturlar orqali foydalanuvchi talaffuz mashqlari, diktsiyani rivojlantiruvchi topshiriqlar, tez aytishlar va matn o'qish mashqlarini bajarishi mumkin. Bu mashqlar nutq apparatini rivojlantirishga, ovoz va nafasni to'g'ri boshqarishga yordam beradi.

Shuningdek, videodarslar va virtual trenerlar yordamida nutq texnikasini mustaqil ravishda o'rganish imkoniyati mavjud. Bunday vositalar foydalanuvchiga real vaqt rejimida tavsiyalar berib, xatolarni darhol tuzatishga yordam beradi. Onlayn platformalar orqali boshqa foydalanuvchilar bilan muloqot qilish, fikr almashish va tajriba orttirish imkoniyati ham mavjud bo'lib, bu nutq rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Masofaviy ta'lim va nutq rivoji

Kompyuter texnologiyalarining rivojlanishi masofaviy ta'lim tizimining kengayishiga olib keldi. Bu esa nutq texnikasini o'rganish imkoniyatlarini yanada kengaytirdi. Masofaviy ta'lim orqali o'quvchilar dunyoning istalgan nuqtasidan turib malakali mutaxassislar tomonidan o'tiladigan darslarda qatnashishlari mumkin. Bu esa

bilim olish jarayonini erkin va qulay qiladi. Bundan tashqari, onlayn treninglar, vebinarlar va kurslar orqali nutq texnikasi bo'yicha chuqur bilim olish mumkin. Ushbu jarayonda o'quvchilar o'z nutqlarini yozib yuborish, mutaxassislardan fikr olish va kamchiliklarini tuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masofaviy ta'limning yana bir afzalligi shundaki, u vaqt va joy bilan bog'liq cheklavlarni bartaraf etadi. Bu esa nutq texnikasini o'rganishni ommaviy va qulay qiladi.

Kompyuter texnologiyalarining afzalliklari

Nutq texnikasini o'rganishda kompyuter texnologiyalaridan foydalanish bir qator muhim afzalliklarga ega. Avvalo, bu texnologiyalar o'quv jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Har bir foydalanuvchi o'z bilim darajasi va ehtiyojiga mos ravishda mashg'ulotlarni tanlashi mumkin.

Shuningdek, kompyuter texnologiyalari tezkor tahlil va baholash imkonini yaratadi. Foydalanuvchi o'z natijalarini darhol ko'rib, xatolarini aniqlashi mumkin. Bu esa o'rganish samaradorligini oshiradi.

Interaktivlik ham muhim afzalliklardan biri hisoblanadi. Turli multimedia vositalari o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Bundan tashqari, cheksiz resurslardan foydalanish imkoniyati mavjud bo'lib, foydalanuvchi istalgan vaqtda o'rganishni davom ettirishi mumkin. Eng muhimi, kompyuter texnologiyalari orqali o'z-o'zini rivojlantirish va mustaqil ta'lim olish imkoniyati yaratiladi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, kompyuter texnologiyalari nutq texnikasini o'rganishda muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Ular o'quv jarayonini samarali, qulay va zamonaviy qiladi. Nutq texnikasini rivojlantirishda interaktiv dasturlar, sun'iy intellekt va masofaviy ta'lim tizimlarining roli beqiyosdir.

Kelajakda texnologiyalarning yanada rivojlanishi bilan nutqni o'rganish jarayoni yanada takomillashishi kutilmoqda. Shu sababli zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish har bir inson uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xaydarov. S.A.(2026). Pedagogik risklarni boshqarishda globallashuv jarayonlarning ahamiyati. International scientific journal. Interpretation and researches. 1(73).
2. Xaydarov. S.A. (2026). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 3(1). 159-164.
3. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига рухий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
5. Xaydarov. S.A.(2026). Migratsiya sharoitida pedagogic risklarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari. Inter education and global study. 4.(1). 246-255.
6. Xaydarov. S.A.(2026). Migratsiya sharoitida yoshlar tarbiyasi: pedagogik risklar va ularning kelib chiqish sabablari. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali. 1.(2). 704 -707.